BIULETYN INSTYTUTU AUTOMATYKI I ROBOTYKI
NR 26, 2009

Normy i standardy z zakresu bezpieczeństwa informacyjnego i teleinformatycznego

Krzysztof LIDERMAN

Zakład Systemów Komputerowych, Instytut Teleinformatyki i Automatyki WAT
ul. Kaliskiego 2, 00-908 Warszawa

STRESZCZENIE: Artykuł zawiera przegląd norm i standardów z zakresu bezpieczeństwa teleinformatycznego nieco mniej znanych niż normy serii ISO/IEC 27000 oraz ISO/IEC 15408.

SŁOWA KLUCZOWE: NIST, CAG, ITIL, COBIT, SSE-CMM.

1. Wstęp

Obecnie w dziedzinie szeroko rozumianego bezpieczeństwa teleinformatycznego największą popularność ma dwuczęściowa norma ISO/IEC 27001/2 (w zakresie zarządzania systemem bezpieczeństwa informacji) oraz standard Common Criteria (w zakresie oceny i wytycznych do budowy „bezpiecznych" systemów przetwarzania informacji). Norma ISO/IEC 27001 ma swój polski odpowiednik w normie PN-ISO/IEC-27001:2007 [5], norma ISO/IEC 27002 w normie PN-ISO/IEC-17799:2007 [4], a standard Common Criteria w trzyczęściowej normie ISO/IEC 15408, także z polskim odpowiednikiem dla części 1 i 3 (por. [6], [7]).

Wymienione normy[1] były już opisywane w biuletynie IAiR [1], [2], [3]. Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie norm i standardów nieco mniej popularnych, ale niewątpliwie zasługujących na uwagę tych wszystkich osób, które zajmują się budowaniem, nadzorowaniem i oceną systemów ochrony informacji.

[1] W przypadku normy PN-ISO/IEC 27001 jej starszy odpowiednik to PN-I-07799-2:2005.

2. SSE-CMM® – System Security Engineering Capability Maturity Model (v.3.0)

Projekt SSE-CMM jest rozwijany od 1993 roku jako uszczegółowiony wariant opracowanego w Carnegie Mellon University modelu dojrzałości organizacyjnej CMM®[2]. Głównymi sponsorami projektu są:

- National Security Agency (USA),
- Office of the Secretary of Defense (USA),
- Communications Security Establishment (Kanada).

Celem projektu, w którego rozwój jest zaangażowanych ponad 50 organizacji z różnych krajów, jest **rozwijanie inżynierii bezpieczeństwa w kierunku dobrze zdefiniowanej, dojrzałej i mierzalnej dziedziny działalności inżynierskiej**. Do rozwijania i promocji tego projektu została powołana organizacja *International Systems Security Engineering Association* (ISSEA – www.issea.org), która we współpracy z ISO doprowadziła do wydania normy: ISO/IEC 21827:2008 *Information technology – Security techniques –Systems Security Engineering – Capability Maturity Model® (SSE-CMM®)*.

Opracowany w ramach projektu model SSE-CMM może być zastosowany do:

1. Udoskonalenia procesów z zakresu bezpieczeństwa (*process improvement*).
2. Oceny „dojrzałości" w zakresie bezpieczeństwa (*capability evaluation*).
3. Budowy zaufania (*assurance*), że produkt (system, usługa) został wykonany przy zachowaniu wymaganych środków z zakresu bezpieczeństwa.

Na model architektury SSE-CMM składa się:

1. Zestaw tzw. *ogólnych praktyk* (oznaczanych w opisach jako GPx.y.z), podzielonych pomiędzy pięć poziomów doskonałości, opisujących działania z zakresu zarządzania, uzupełniających najlepsze praktyki z dziedziny bezpieczeństwa.
2. 129 tzw. *najlepszych praktyk* (oznaczanych w opisach jako BPx.y) z 22 obszarów, podzielonych następująco:
   - 61 praktyk (opracowanych na podstawie różnych źródeł) w 11 obszarach *Security Engineering Process Areas*;

[2] CMM® jest pięciostopniowym „wzorcem doskonałości", który proces może osiągać poprzez coraz precyzyjniejsze definiowanie, implementowanie i udoskonalanie.

- 68 praktyk (opracowanych na podstawie Systems Engineering and Software CMM) w 11 obszarach *Project and Organizational Process Areas*.

3. Pięć poziomów doskonałości:

   Poziom 1 – nieformalny (*performed informally*).

   Poziom 2 – planowy i monitorowany (*planned and tracked*).

   Poziom 3 – dobrze zdefiniowany (*well defined*).

   Poziom 4 – mierzalny (*quantitatively controlled*).

   Poziom 5 – udoskonalany (*continuously improving*).

Stosowane w opisie praktyk określenie:

- *defined process* – oznacza, co inżynierowie od bezpieczeństwa zamierzają w tej dziedzinie robić;
- *performed process* – oznacza, co inżynierowie od bezpieczeństwa aktualnie w tej dziedzinie robią;
- *process capability* – oznacza mierzalne rezultaty realizacji określonego procesu.

Przykład_1:

Format opisu najlepszych praktyk PAxx (słowa kluczowe *kursywą* jak w oryginale).

PA01 – ***Process Area Title*** nazwa obszaru (w formie imiesłowowej).

Summary Description	krótka charakterystyka tego obszaru procesowego;
Goals	lista oczekiwanych rezultatów implementacji tego obszaru procesowego;
Base Practices List	specyfikacja najlepszych praktyk z tego obszaru procesowego;
Process Area Notes	uwagi dodatkowe nt. tego procesu.

BP.01.01 – ***Base Practice Title*** nazwa praktyki (w formie imiesłowowej).

Descriptive Name	pełna nazwa praktyki;
Description	opis praktyki;
Example Work Products	lista przykładowych, oczekiwanych produktów wyjściowych zastosowania praktyki;
Notes	uwagi dodatkowe nt. tej praktyki.

BP.01.02 …

…

W podobny sposób są opisane praktyki ogólne GPx.y.z pogrupowane w zbiory cech (*common features*) charakteryzujące podstawowe właściwości poziomów dojrzałości organizacyjnej.

Tab. 1. Związki pomiędzy elementami modelu SSE-CMM

		PA01 – Administer Security Controls	PA02 – Assess Impact	PA03 – Assess Security Risk	PA04 – Assess Threat	PA05 – Assess Vulnerability	PA06 – Build Assurance Argument	PA07 – Coordinate Security	PA08 – Monitor Security Posture	PA09 – Provide Security Input	PA10 – Specify Security Needs	PA11 – Verify and Validate Security	PA12 – Ensure Quality	PA13 – Manage Configuration	PA14 – Manage Project Risk	PA15 – Monitor and Control Techn. Effort	PA16 – Plan Technical Effort	PA17 – Define Org. Systems Eng. Process	PA18 – Improve Org. Systems Eng. Process	PA19 – Manage Product Line Evolution	PA20 – Manage Systems Eng. Support Env.	PA21 – Provide Ongoing Skills and Knidge	PA22 – Coordinate with Suppliers
POZIOM 5	5.2. Improving Proc. Effective-ness																						
	5.1. Improving Org. Capability																						
POZIOM 4	4.2. Objectively Managing Perf.																						
	4.1. Establish Meas. Quality Goals																						
POZIOM 3	3.3. Coordinate Practices																						
	3.2 Perform the Defined Process																						
	3.1 Defining a Standard Process																						
POZIOM 2	2.4 Tracking Performance																						
	2.3 Verifying Performance																						
	2.2 Disciplined Performance																						
	2.1 Planned Performance																						
POZIOM 1	1.1 Base Practices Are Performed																						
Common Features																							
Process Areas																							
		Security Engineering Process Areas											**Project and Organizational Process Areas**										

Tabela 1 pokazuje związki pomiędzy poszczególnymi elementami modelu SSE-CMM. Warto zauważyć, że przy takiej prezentacji łatwo pokazać dojrzałość organizacyjną firmy w zakresie poszczególnych procesów (przykładowe, zacieniowane komórki w części głównej tabeli).

3. Publikacje specjalne NIST serii 800

National Institute of Standards and Technology jest organizacją opracowującą standardy i zalecenia techniczne dla administracji rządowej USA. Szczególnie cenne dla osób zajmujących się ochroną informacji są publikacje specjalne (SP – *Special Publication*) dostępne w formacie pdf pod adresem http://csrc.nist.gov/publications/PubsSPs.html. Krótka lista tych publikacji jest następująca:

1. **SP-800-39:** Managing Risk from Information Systems. *An Organizational Perspective*.
2. **SP-800-48:** Wireless Network Security for IEEE 802.11a/b/g and Bluetooth.
3. **SP-800-50:** Building an Information Technology Security Awareness and Training Program.
4. **SP-800-53:** Recommended Security Controls for Federal Information System.
5. **SP-800-53A**: Guide for Assessing the Security Controls in Federal Information Systems. *Building Effective Security Assessment Plans*.
6. **SP-800-60:** Volume **I**: Guide for Mapping Types of Information and Information Systems to Security Categories. Volume **II**: Appendices to Guide for Mapping Types of Information and Information Systems to Security Categories.
7. **SP-800-61:** Computer Security Incident Handling Guide.
8. **SP-800-64:** Security Considerations in the Information System Development Life Cycle.
9. **SP-800-82:** Guide to Industrial Control Systems (ICS) Security.
10. **SP-800-86:** Guide to Computer and Network Data Analysis: *Applying Forensic Techniques to Incident Response*.
11. **SP-800-92:** Guide to Computer Security Log Management.
12. **SP-800-95:** Guide to Secure Web Services.
13. **SP-800-100:** Information Security Handbook: *A Guide for Managers*.
14. **SP-800-115:** Technical Guide to Information Security Testing.

Osoby budujące systemy zabezpieczeń powinny przede wszystkim zapoznać się z zaleceniami zawartymi w SP-800-53. Natomiast osobom, które chcą sobie wyrobić pogląd na zakres przedsięwzięć związanych z zapewnianiem szeroko rozumianego bezpieczeństwa teleinformatycznego (i jednocześnie zakresem dostępnych publikacji NIST), a nie mają czasu na studiowanie wszystkich dokumentów serii SP-800, poleca się publikację SP800-100. Na jej

178 stronach zawarty jest przegląd takich przedsięwzięć wraz z odsyłaczami do innych publikacji tej serii, w których poszczególne zagadnienia są szczegółowo opisane.

4. Standardy Brytyjskiego Instytutu Standaryzacji

Oznaczone symbolem BS standardy Brytyjskiego Instytutu Standaryzacji (BSI – *British Standard Institute*) z zakresu zarządzania bezpieczeństwem informacji cieszą się dużym uznaniem na całym świecie, czego przejawem jest m.in. przyjęcie ich za podstawę szeregu norm z zakresu bezpieczeństwa teleinformatycznego i ochrony informacji, wydawanych przez *International Standard Organisation* w serii oznaczonej jako ISO/IEC 270xx. W niniejszym opracowaniu zostanie krótko zaprezentowany jeden ze standardów, który ma szansę na takie wydanie.

Standard BS 25999-1 [9] został opublikowany w 2006 roku. Zawiera wyjaśnienie terminologii z zakresu zarządzania ciągłością działania (BCM – *Business Continuity Management*), opis podstawowych zasad (tzw. dobrych praktyk, ang. *good practice*) takiego zarządzania oraz identyfikuje podstawowe procesy z tym związane. Od strony praktycznej, BS 25999-1 stanowi zbiór objaśnień do wymagań zawartych w części drugiej.

Standard BS 25999-2 [10] został opublikowany w 2007 roku. Określa wymagania dla systemów zarządzania ciągłością działania – ustanowienia, wdrożenia, eksploatacji, przeglądu, testowania, utrzymania i doskonalenia dokumentowanego systemu zarządzania ciągłością (*Business Continuity Management System* – BCMS) w kontekście kompleksowego zarządzania ryzykiem działalności. W szczególności, pokazuje związki z lansowanym przez BSI tzw. *cyklem Deminga* (PDCA – Plan, Do, Check, Act) stanowiącym model dla systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (por. norma PN-ISO/IEC 27001).

Wymagania określone w normie są zaprojektowane tak, aby pasowały do każdej organizacji (lub jej części) niezależnie od rodzaju i wielkości działalności. Zakres wdrożenia wymagań uzależniony jest od rodzaju otoczenia, w jakim organizacja funkcjonuje, oraz złożoności samej organizacji. Z tego względu projekt i sposób wdrożenia BCMS będzie uzależniony od wymagań prawnych, klientów oraz wymagań wynikających ze sposobu prowadzania działalności, rodzaju oferowanych produktów i usług, procesów funkcjonujących w organizacji, jej wielkości i struktury. Celem standardu nie jest ujednolicenie struktur systemów zarządzania, ale wdrożenie takiego systemu, który będzie odpowiadał potrzebom biznesu i zaspokajał oczekiwania udziałowców.

BS 25999-2 może być wykorzystywany do wewnętrznej, a także zewnętrznej oceny systemów, w tym przez jednostki certyfikujące, do oceny zdolności organizacji do spełnienia jej potrzeb w zakresie ciągłości działania, a także realizacji wymagań: klientów oraz przepisów prawa.

5. COBIT®

ISACA (*Information Systems Audit and Control Association*) to Stowarzyszenie do Spraw Audytu i Kontroli Systemów Informatycznych[3]. Celem Stowarzyszenia jest działalność edukacyjna służąca podnoszeniu oraz rozwijaniu wiedzy i umiejętności jego członków w zakresie prowadzenia audytu oraz świadczenia usług doradczych w dziedzinie audytu i kontroli systemów informatycznych. ISACA opracowuje standardy, prowadzi szkolenia i certyfikacje. Najbardziej znanymi działaniami ISACA są:

1) program certyfikacji osób:
   - CISA (*Certified Information System Auditor*),
   - CISM (*Certified Information System Manager*);
2) opracowanie i opublikowanie w 1996 roku standardu COBIT® (*Control Objectives for Information and Related Technology*).

Podstawowe części wymienionego standardu to:

- Executive Summary,
- Framework,
- Control Objectives,
- Audit Guidelines,
- Implementation Tool Set.

Zasadniczą częścią tego zestawu są *Control Objectives*, które zawierają 214[4] szczegółowych wymagań przypisanych do 34 procesów realizowanych w systemach teleinformatycznych. Przez członków ISACA, COBIT jest nazywany *schematem ładu informatycznego*, który umożliwia kierownictwu firmy opracowanie dobrych praktyk nadzoru i kontroli działów informatycznych (IT) w firmie. W COBIT 4.1 opisano:

- 4 domeny informatyczne:
  - PO – Planowanie i Organizacja
  - AI – Nabywanie i Wdrażanie

[3] Strona internetowa Polskiego Oddziału ISACA dostępna pod: www.isaca.org.pl.
[4] W wersji 4.1, dostępnej jako PDF pod www.isaca.org – stan na początek roku 2009.

  - DS – Dostarczanie i Obsługa
  - ME – Monitorowanie i Ocena.
- 34 procesy IT.
- 31 ogólne cele kontrolne.
- 214 szczegółowych celów kontrolnych przypisanych poszczególnym procesom.
- 7 kryteriów jakości przetwarzania informacji: *efektywność, wydajność, poufność, integralność, dostępność, zgodność, rzetelność*.
- 4 rodzaje zasobów: *aplikacje, informacje, infrastruktura, ludzie*.
- Mechanizmy kontrolne w aplikacji (AC), zdefiniowane jako zautomatyzowane mechanizmy kontrolne zakodowane w aplikacji biznesowej.
- Macierze odpowiedzialności (RCAI), zawierające wytyczne odnośnie ról i odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach, czyli kto będzie *rozliczany* (A), *odpowiedzialny* (R), *konsultowany* (C), *informowany* (I).
- Wskaźniki wyznaczone dla procesów IT, pokazujące jak te procesy spełniają cele biznesowe IT. Obejmują one:
  - kluczowe wskaźniki *wydajności,*
  - kluczowe wskaźniki *celu procesu,*
  - kluczowe wskaźniki *celu IT*.
- Poziomy dojrzałości procesów (CMM): *brak* (0), *początkowy* (1), *powtarzalny* (2), *zdefiniowany* (3), *zarządzany* (4), *zoptymalizowany* (5).

Tabela 2 pokazuje w syntetyczny sposób lansowaną przez ISACA ideę audytu informatycznego. Poszczególne wiersze zawierają procesy biznesowe organizacji związane z wykorzystaniem informatyki, kryteria oceny tych procesów (1–7) oraz zasoby których dotyczą (I–V). Dla każdego procesu w COBIT są zdefiniowane tzw. punkty kontrolne (w sumie jest ich 302 w wersji 2 standardu i 318 w wersji 3), dla których osoba przeprowadzająca ocenę musi znaleźć uzasadnione potwierdzenie ich spełnienia lub nie spełnienia w ramach ocenianej organizacji. Na przykład, dla procesu DS12 „Zarządzanie urządzeniami", punkty kontrolne dotyczą:

- DS12.1: bezpieczeństwa fizycznego,
- DS12.2: utrudnienia osobom obcym identyfikacji rozmieszczenia sprzętu komputerowego,
- DS12.3: nadzoru nad osobami obcymi przebywającymi na terenie organizacji,
- DS12.4: BHP,
- DS12.5: przeciwdziałania skutkom zagrożeń środowiskowych (upał, wilgoć, ogień itd.),
- DS12.6: zasilania awaryjnego.

Tab. 2. Audyt informatyczny według COBIT

		Kryteria							**Zasoby informatyczne**				
PROCES	**NAZWA**	1	2	3	4	5	6	7	I	II	III	IV	V
Planowanie i organizowanie													
PO1	Definiowanie planu strategicznego IT	P	S						X	X	X	X	X
PO2	Definiowanie architektury IT	P	S	S	S					X			X
PO3	Determinowanie kierunku technologicznego	P	S								X	X	
PO4	Definiowanie organizacji i relacji IT	P	S						X				
PO5	Zarządzanie inwestycjami IT	P	P					S	X	X	X	X	
PO6	Przedstawienie celów i kierunków rozwoju formułowanych przez kierownictwo	P					S		X				
PO7	Zarządzanie zasobami ludzkimi	P	P						X				
PO8	Zapewnianie zgodności z wymogami otoczenia	P					P	S	X	X			X
PO9	Szacowanie ryzyka	S	S	P	P	P	S	S	X	X	X	X	X
PO10	Zarządzanie projektami	P	P						X	X	X	X	
PO11	Zarządzanie jakością	P	P		P			S	X	X			
Nabywanie i wdrażanie													
AI1	Identyfikacja rozwiązań	P	S							X	X	X	
AI2	Nabywanie i utrzymywanie oprogramowania aplikacyjnego	P	P		S		S	S		X			
AI3	Nabywanie i utrzymywanie architektury technologicznej	P	P		S						X		
AI4	Rozwijanie i utrzymywanie procedur IT	P	P		S		S	S	X	X	X	X	
AI5	Instalowanie i akredytowanie systemów	P			S	S			X	X	X	X	X
AI6	Zarządzanie zmianami	P	P		P	P		S	X	X	X	X	X
Dostarczanie i wspieranie													
DS1	Definiowanie poziomów serwisowych	P	P	S	S	S	S	S	X	X	X	X	X
DS2	Zarządzanie obcym serwisem	P	P	S	S	S	S	S	X	X	X	X	X
DS3	Zarządzanie efektywnością i wydajnością	P	P			S				X	X	X	
DS4	Zapewnianie ciągłości serwisu	P	S			P			X	X	X	X	X
DS5	Zapewnianie bezpieczeństwa systemów			P	P	S	S	S	X	X	X	X	X
DS6	Identyfikowanie i przypisywanie kosztów		P					P	X	X	X	X	X
DS7	Edukowanie i szkolenia użytkowników	P	S						X				
DS8	Asystowanie i pomaganie klientom IT	P							X	X			
DS9	Zarządzanie konfiguracją	P				S		S		X	X	X	
DS10	Zarządzanie problemami i incydentami	P	P			S			X	X	X	X	X
DS11	Zarządzanie danymi				P			P					X
DS12	Zarządzanie urządzeniami				P	P						X	
DS13	Zarządzanie operacjami	P	P		S	S			X	X		X	X
Monitorowanie													
M1	Monitorowanie procesów	P	S	S	S	S	S	S	X	X	X	X	X
M2	Ocena odpowiedniości kontroli wewnętrznej	P	P	S	S	S	S	S	X	X	X	X	X
M3	Uzyskiwanie niezależnej opinii	P	P	S	S	S	S	S	X	X	X	X	X
M4	Zapewnienie niezależnego audytu	P	P	S	S	S	S	S	X	X	X	X	X

Oznaczenia:

P – znaczenie pierwszorzędne dla oceny procesu wykorzystania i przetwarzania informacji;

S – znaczenie drugorzędne dla oceny procesu wykorzystania i przetwarzania informacji;

Kryteria oceny procesu wykorzystania i przetwarzania informacji: 1 – skuteczność, 2 – wydajność, 3 – poufność, 4 – integralność, 5 – dostępność, 6 – zgodność, 7 – rzetelność;

Zasoby informatyczne: I – ludzie, II – aplikacje, III – technologie, IV – urządzenia, V – dane.

6. ITIL – IT Infrastructure Library

Podstawowe etapy rozwoju, wymienionego w tytule rozdziału standardu, są następujące:

1) ITIL v.1 – koniec lat 80-tych; zestaw 40 publikacji zbierających *najlepsze praktyki* w zakresie zarządzania usługami IT, opracowany przez brytyjską rządową agendę *Office of Government Commerce*.
2) ITIL v.2 – lata 1999-2002; aktualizacja i konsolidacja wiedzy z zakresu *Service Management* w formie 7 podręczników (opracowane przez OGC i niezależną organizację *IT Service Management Forum*).
3) ITIL v.3 – czerwiec 2007; nowa filozofia – ukierunkowanie na cykl życia usługi zamiast na obszary – opisana w 5 podręcznikach i tzw. publikacjach uzupełniających (w tym COBIT oraz ISO/IEC 27001).

Szkielet ITIL określa procesy zarządzania, ich wejście/wyjście oraz powiązania i zakres odpowiedzialności (por. rys. 1). Cele procesów, określane jako trzy podstawowe punkty „filozofii" ITIL, to:

1. Dostarczanie usług IT (nie systemów!) zorientowanych biznesowo.
2. Długoterminowa redukcja kosztów.
3. Stała kontrola mająca na celu poprawę jakości usług.

„Najlepsze praktyki" z zakresu zarządzania, zapisane w ITIL, z powodzeniem mogą być stosowane jako wykładnia operacyjna dla zapisów normatywnych dotyczących np. systemów zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI, norma PN-ISO/IEC 27001).

Przykład_2:

Zostało wykonane „mapowanie" ITIL v.3 na COBIT® 4.1 (szczegóły – por. www.isaca.org/cobitmapping).

Przykład_3:

Dla etapu „kontroluj" cyklu PDCA można stosować zapisaną w ITIL 7-mio punktową metodę polepszania wykonania zadania (rys. 2).

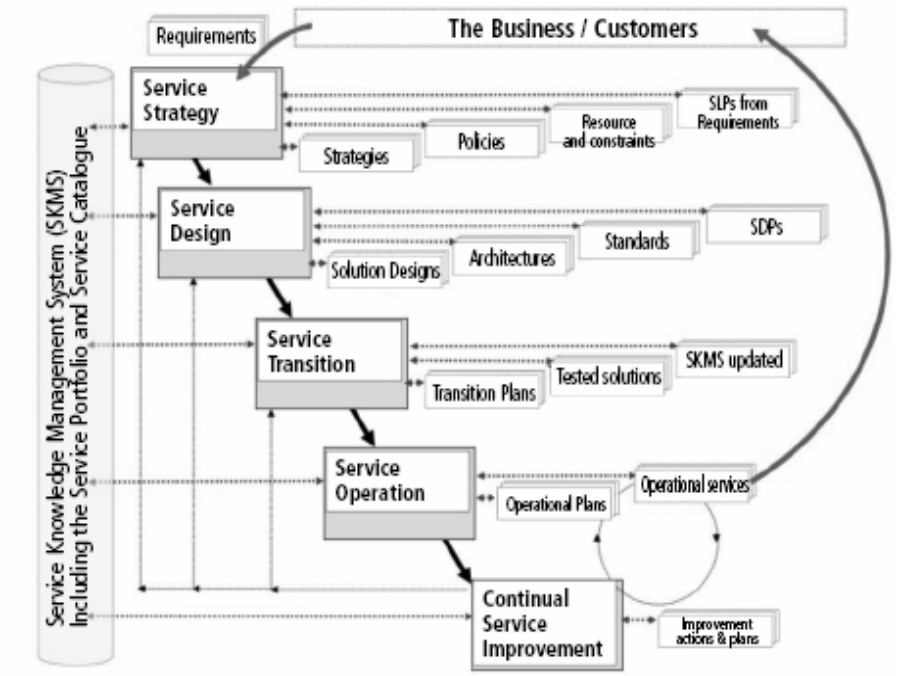

Rys. 1. Podstawowe powiązania oraz wejścia i wyjścia etapów cyklu życia usługi (za [11])

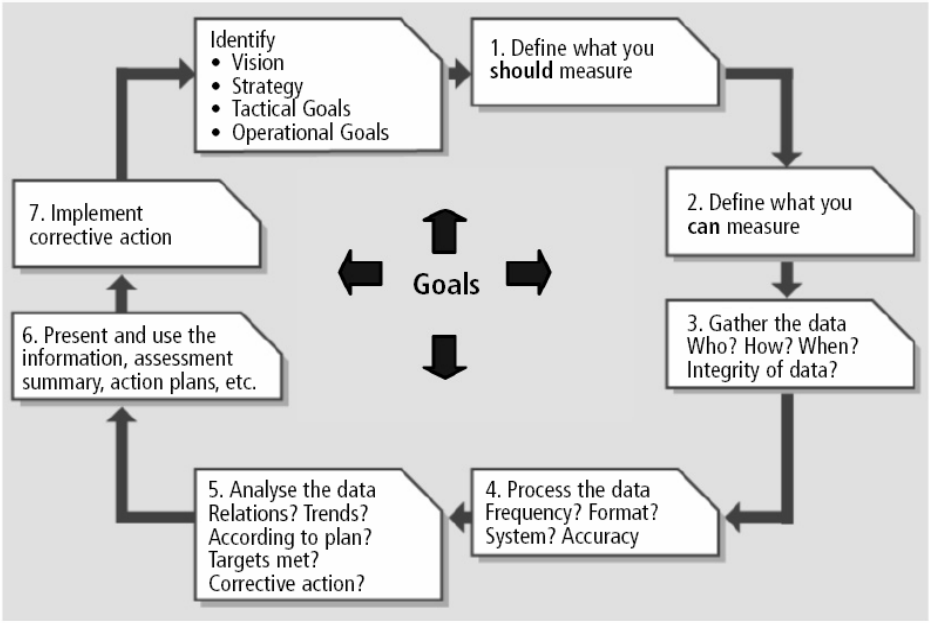

Rys. 2. Procedura doskonalenia wykonania zadania (za [11])

7. Nowa inicjatywa nowej administracji USA – Consensus Audit Guideline

W USA, 27 lutego 2009, w ramach ostatnio modnego i marketingowo „nośnego" hasła „cyberdefense", opublikowano *Consensus Audit Guidelines*[5] (data wydania: 23.02.2009). W dokumencie, mocno promowanym m.in. przez instytut SANS, można przeczytać:

▪ *This consensus document is designed to begin the process of establishing that* ***prioritized baseline of information security measures and controls****. The consensus effort that has produced this document has identified twenty specific security controls that are viewed as essential for blocking known high priority attacks.* ▪

W CAG wyspecyfikowano 20 przedsięwzięć niezbędnych (zdaniem autorów opracowania) do szybkiego zabezpieczenia systemu i sieci komputerowej przed „cyberatakami". Każdy z 20 punktów (przedsięwzięć), zatytułowany *Critical Control xx***,** składa się z trzech części:

– *How do attackers export the lack of this control?*; opisującej sposób wykorzystania niezabezpieczonej podatności.
– *How can this control be implemented, automated, and its effectiveness measured?*; podającej, w postaci czterech grup zaleceń, sposoby minimalizowania wyspecyfikowanej podatności.
– *Procedures and tools for implementing this control*; zawierajacej wskazówki na temat możliwości wspomagania procesu zabezpieczania narzędziami programowymi i przedsięwzięciami organizacyjnymi.

Warto zwrócić uwagę, że twórcy opisywanego dokumentu obawiają się (i chcą się chronić) **tylko przed „cyberatakami"** (nie obawiają się zatem działania sił wyższych, awarii oraz błędów ludzkich).

Dwadzieścia podstawowych przedsięwzięć zabezpieczających przed „cyberatakami" zdefiniowanych w *Consensus Audit Guideline Controls* to:

1. *Inventory of Authorized and Unauthorized Hardware* (inwentaryzacja autoryzowanego i nieautoryzowanego sprzętu).
2. *Inventory of Authorized and Unauthorized Software* (inwentaryzacja autoryzowanego i nieautoryzowanego oprogramowania).

[5] Do pobrania: http://www.csis.org/media/csis/pubs/090223_cag_1_0_draft4.1.pdf .
Dostępne także pod: http://www.sans.org/cag/.

3. *Secure Configurations for Hardware and Software on Laptops, Workstations, and Servers* (utwardzająca konfiguracja sprzętu i oprogramowania na laptopach, stacjach roboczych i serwerach).
4. *Secure Configurations of Network Devices such as Firewalls and Routers* (utwardzająca konfiguracja urządzeń sieciowych takich jak zapory sieciowe i rutery).
5. *Boundary Defense* (ochrona brzegowa).
6. *Maintenance and Analysis of Complete Security Audit Logs* (utrzymywanie i analiza dzienników bezpieczeństwa).
7. *Application Software Security* (bezpieczeństwo aplikacji).
8. *Controlled Use of Administrative Privileges* (kontrola używania uprawnień administracyjnych).
9. *Controlled Access Based on Need to Know* (kontrola dostępu na podstawie wiedzy koniecznej).
10. *Continuous Vulnerability Testing and Remediation* (ciągłe testowanie podatności i ich minimalizowanie).
11. *Dormant Account Monitoring and Control* (monitorowanie i kontrola nieaktywnych kont).
12. *Anti-Malware Defenses* (ochrona przed programami i kodami złośliwymi).
13. *Limitation and Control of Ports, Protocols and Services* (ograniczanie i kontrola portów, protokołów oraz usług).
14. *Wireless Device Control* (kontrola urządzeń bezprzewodowych).
15. *Data Leakage Protection* (przeciwdziałanie wyciekowi danych).

Dodatkowe przedsięwzięcia, nie mające bezpośredniego zautomatyzowanego wsparcia, to:

16. *Secure Network Engineering* (bezpieczna architektura sieciowa).
17. *Red Team Exercises* (ćwiczenia zespołów typu Red Team).
18. *Incident Response Capability* (reagowanie na incydenty).
19. *Data Recovery Capability* (odtwarzanie danych po katastrofie).
20. *Security Skills Assessment and Training to Fill Gaps* (szkolenia z zakresu bezpieczeństwa teleinformatycznego).

Na każde z przedsięwzięć głównych składa się szereg przedsięwzięć o mniejszym zakresie, pogrupowanych w części „How can this control be implemented, automated, and its effectiveness measured?" w następujące zbiory:

- *Quick Wins* (QW): zawiera wskazówki, gdzie/jak można szybko i tanio starać się zminimalizować podatności, poprawiając tym samym ogólny stan ochrony organizacji przed „cyberatakami".
- *Improved Visibility and Attribution* (Vis/Attrib.): zawiera wskazówki, jak uwidocznić/szukać potencjalnych celów ataków poprzez monitorowanie i strukturyzowanie (przypisywanie atrybutów do procesów i zasobów) organizacji.
- *Hardened Configuration and Improved Information Security Hygiene* (Config/Hygiene): zawiera wskazówki nt. utwardzania programów, urządzeń i systemów.
- *Advanced* (Advanced): zawiera zalecenia co jeszcze, w przyszłości, może zrobić organizacja, żeby ochronić się przed „cyberatakami".

8. Podsumowanie

Na zakończenie niniejszego krótkiego przeglądu norm i standardów, warto zwrócić uwagę na sposób ich udostępniania. Common Criteria[6], COBIT, SSE-CMM, CAG i standardy NIST są dostępne w Internecie, za darmo. To pozytywnie odróżnia je od norm i standardów wydawanych przez takie organizacje jak ISO czy Polski Komitet Normalizacyjny – ich normy trzeba kupić.

Literatura:

[1] LIDERMAN K., *Międzynarodowe kryteria oceny bezpieczeństwa informacji w systemach informatycznych*, Biuletyn IAiR, Nr 11, str. 43-57, WAT, Warszawa, 2000.

[2] LIDERMAN K., *Standardy w ocenie bezpieczeństwa teleinformatycznego*, Biuletyn IAiR, Nr 17, str. 97-119, WAT, Warszawa, 2002.

[3] LIDERMAN K., Przegląd normy PN-I-07799-2:2005, *Systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji – Specyfikacja i wytyczne do stosowania*, Biuletyn IAiR, Nr 22, str. 71-92, WAT, Warszawa, 2005.

[4] PN-ISO/IEC-17799:2007: *Technika informatyczna – Praktyczne zasady zarządzania bezpieczeństwem informacji*.

[6] Dostępne pod http://www.commoncriteriaportal.org/thecc.html.

[5] PN-ISO/IEC 27001:2007: *Technika informatyczna – Techniki bezpieczeństwa – Systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji – Wymagania*.

[6] PN-ISO/IEC 15408-1:2002: *Technika informatyczna - Techniki zabezpieczeń - Kryteria oceny zabezpieczeń informatycznych - Część 1: Wprowadzenie i model ogólny*.

[7] PN-ISO/IEC 15408-3:2002: *Technika informatyczna - Techniki zabezpieczeń - Kryteria oceny zabezpieczeń informatycznych - Część 3: Wymagania uzasadnienia zaufania do zabezpieczeń*.

[8] PN-IEC 62198:2005: *Zarządzanie ryzykiem przedsięwzięcia - Wytyczne stosowania.*

[9] BS 25999-1: 2006: *Business continuity management. Code of practice*.

[10] BS 25999-2: 2007: *Specification for business continuity management*.

[11] CARTLIDGE A., LILLYCROP M. (eds.), *An Introductory Overview of ITIL® V3 Version 1.0,* Published by: The UK Chapter of the it SMF, 2007.

Information security and computer safety norms and standards

ABSTRACT: This paper contains information security and computer safety norms and standards review, a little less known than ISO/IEC 27000 and ISO/IEC 15408.

KEY WORDS: NIST, CAG, ITIL, COBIT, SSE-CMM.

Praca wpłynęła do redakcji: 20.06.2009